

Bartoněk, Antonín

[Schachermeyr, Fritz. Die agaische Frühzeit: Forschungsbericht über die Ausgrabungen im letzten Jahrzehnt und über ihre Ergebnisse für unser Geschichtsbild. 1. Band, Die vormykenische Perioden des griechischen Festlandes und der Kykladen. 2. Band, Die mykenische Zeit und die Gesittung von Thera]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1980, vol. 29, iss. E25, pp. 311-312

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108933>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

tradic epických pěvců, byla to tvorba charakterizovaná novými kvalitami i novou funkčností a prozrazovala — na rozdíl od předhomérské epické tradice, která produkovala výtvořky improvizované *ad hoc* — existenci vědomé individuální básnické koncepce. Přitom ovšem problém tzv. attické redakce homérského textu, uskutečněné údajně v 6. stol. př. n. l. za Peisistratovců v Athénách, se stává v těchto souvislostech záležitostí zcela sekundární.

Tolik tedy Heubeck závěrem. Práce je navíc opatřena rozsáhlou bibliografií k jednotlivým kapitolám a subkapitolám a to jen dokresluje důkladnost a svědomitost, s níž autor přistupoval k psaní své monografie. Ta svým širokým záběrem značně pokračuje běžnou problémovou škálou jiných svazků ediční řady *Archaeologia Homerica*, a nabývá tak charakter základní moderní příručky pojednávající o rané řecké písemné vzdělanosti.

Antonín Bartoněk

Fritz Schachermeyr, Die ägäische Frühzeit, 1. Band: Die vormykenischen Perioden des griechischen Festlandes und der Kykladen, 2. Band: Die mykenische Zeit und die Gesittung von Thera, Verlag der österr. Akad. der Wiss., Philos.-histor. Klasse. Sitzungsber., 303. u. 309. Band. Wien 1976. Stran 307 + 322.

Nestor rakouské egejské archeologie F. Schachermeyr připravil k vydání souborný přehled nových objevů z okruhu egejské prehistorie a protohistorie. Nejde však jen o pouhý soupis egejských nálezů od roku 1966, nýbrž o zasvěcený pohled do bohaté, a namnoze zatím dosti disparátně řešené problematiky raných fází egejského dějinného vývoje. Dílo je v zásadě členěno chronologicky; každé širší chronologické období je pak vnitřně rozebíráno s ohledem na nálezy v jednotlivých dílčích oblastech.

První z obou dosud vyšlých svazků obsahuje výklady jednak o egejském neolitu (str. 31—185), jednak o rané a střední době bronzové (str. 187—240, resp. 241—292). Mnoho místa je věnováno i různým okrajovým oblastem a jejich materiálnímu přínosu pro hodnocení egejského vývoje, a to zejména v souvislosti s problematikou migrací různých kmenových společenství do egejského prostoru, jež se autorovi jeví jako události klíčového významu. Výrazně se nyní prohloubily souvislosti mezi helladskou střední dobou bronzovou a jihoruskými kurganovými kulturami, a přechod mezi střední a pozdní dobou helladskou (tj. k civilizaci mykénské) se dnes ukazuje jako zcela plynulý. Postup vlivů z minojské Kréty je dnes nejvýrazněji dokumentován novými vykopávkami na ostrovech Keu a Kynthéře.

Druhý svazek je převážně věnován objevům z okruhu mykénské civilizace, a to oběma jejím ranějším obdobím (na str. 31—68) i pozdnímu období (na str. 91—197). Mezi obě tyto kapitoly je včleněn exkurs o nových objevech na Théře (str. 69—90), který má podobu zvláštní monografické studie a bude předmětem našeho podrobnějšího výkladu v závěru této recenze. Za touto názevovou částí svazku následuje pak soubor sedmi volněji sdružených kapitol, majících rovněž charakter dílčích monografických studií, spolu se závěrečným shrnutím celého svazku (str. 201—309). Pozornosti si tu zaslouží zvláště výklady o šachtových hrobech v Mykénách, o thérské keramice, o koexistenci minojských a mykénských elementů na Krétě ve 13. stol. př. n. l. i o charakteru mykénských nálezů na Kypru. V závěru svazku podrobuje autor kritice — ve shodě s některými svými předchozími výklady — Furumarkovo schematické dělení mykénského období na rané mykénské (frühmykenisch: I A, IB, II A, II B, a zčásti i III A 1) a pozdné mykénské (spätmykenisch: zbytek III A, dále III B a III C).

Schachermeyrův výklad o výsledcích Marinatosových vykopávek na Théře je doveden zhruba do léta roku 1976, přihlíží se v něm tedy v podstatě ke všem sedmi dosud vyšlým nálezovým zprávám Marinatosovým (*Excavations at Thera I—VII [1967—1973]*). Schachermeyrův zájem se tu soustřeďuje ke třem problémovým okruhům, k rozdílům mezi théským a krétským životním prostředím v pozdní době minojské, k chronologii erupce théského vulkánů a k vztahu této erupce k Platónově mýtu o Atlantidě. Podstatný rozdíl mezi minojskou Krétou a Thérou se podle jeho názoru obráží v specifice théského umění. Zejména fresková výzdoba théských příbytků, odkrytých Marinatosem u Akrotiri, se mu jeví jakoby v těsném souznění se společenským životem místních velmožů, činných asi hlavně v námořnictví. Umění théských fresek je přitom těsně spjaté s konkrétními osobami, které v tom či onom příbytku žily, a zřejmě i s jejich vlastními osobními zážitky (např. miniaturní freskový

vlys s lodmi a pobřežními krajinami je snad odrazem nějaké expedice do severní Afriky, již se pán domu kdysi zúčastnil).

V úvahách o datování théské erupce se Schachermeyr přidržuje Marinatosovy hypotézy o nejméně dvou zemětřeseních (cca 1550 a 1510), a poté počítá s dosti dlouhou dobou, nežli došlo k vlastní erupci a definitivnímu zničení celé ostrovní kultury. Erupci chronologicky přesněji neurčuje, a i když je celkem nakloněn časově ji spojovat se zničením krétských minojských center zhruba kolem roku 1460 př. n. l., nejeví se mu zatím příčinné souvislosti mezi théským výbuchem a fetězcem katastrof krétských paláců jako plně vyjasněné.

O Platónově Atlantidě pak Sch. soudí, že se zrodila v Platónově mozku ze vzpomínek na vyprávění o egejských katastrofách; jedna z těchto vzpomínek je obsažena v Pindarově paianu č. 4, v. 36 nn., s narážkou na výrok Krétana Euxanthia, podle něhož Zeus a Poseidón „poslali kdysi (krétskou?) zemi a celé vojsko s pomocí blesku a trojzubce do hlubokého Tartaru“. Přitom Schachermeyr přikládá víru Platónově zprávě o tom, že se Solón dozvěděl o zániku Atlantidy od egyptských kněží v nilské Deltě — neboť právě toto bylo místo, kam se mohli ve velkém počtu utíkat egejtí uprchlíci po každé z tamních živelných katastrof i po jakémkoli místním politickém zvratu. Mýtus o Atlantidě, zrozený z těchto egejsko-egyptských zdrojů, umístil pak sám Platón do prostorově širšího a fantastičtějšího atlantského světa za Hérakleovy sloupy.

Schachermeyrova práce obsahuje tedy nejen obrovské množství cenných faktů, ale v plné shodě s širokým kulturně-historickým záběrem svého autora i celou řadu podnětných úvah z okruhu nejstarších egejských civilizací.

Antonín Bartoněk

Edice thébských tabulek lineárního písma B. Soubor lineárních B tabulek z Théb byl v minulých letech uveřejněn ve dvou španělských publikacích. První část souboru, skupinu 21 fragmentů objevených v letech 1964–1965 při vykopávkách prof. N. Platona a paní E. Stassinopoulou Touloupa, uveřejnil J. Chadwick ve studii *Linear B Tablets from Thebes, Minos, N. S. X, fasc. 2* (1969), Salamanca 1970, str. 115–137 (srov. i J.-P. Olivier, *AAA 4* (1971), 271–272), kdežto skupina tabulek nalezená v Thébách v letech 1970 a 1972 Th. G. Spyropoulos byla publikována v monografii *Th. G. Spyropoulos a J. Chadwick The Thebes Tablets II, Suplementos a Minos, Núm. 4, Salamanca 1975* (119 stran a 31 fotografických příloh).

Tabulky pocházejí v podstatě ze dvou různých míst někdejší thébské Kadmeie, thébského paláce doby mykénské, nikoli však z předpokládaného centrálního thébského palácového archivu, který nebyl dosud nalezen. První z obou skupin čítá 21 fragmentů tabulek podlouhlé formy (UF 1–21) vždy o jednom řádku písma nanejvýš se 14 znaky, psaných zřejmě vždy týmž písařem a obsahujících pravděpodobně hospodářské záznamy se jménem nejprve jisté osoby v genitivu a potom jiné osoby v nominativu. Nejzajímavější z osobních jmen je tu výraz au-to-te-qa-jo *Autothég^waiois*, skrývající zřejmě ve své druhé části element odvozený od vlastního místního jména *Thég^wai Θῆβαι*. Je-li toto vysvětlení správné, nacházela se v tomto slově od původu znělá labiovelára. (Srov. i ženské jméno te-qa-ja *Thég^waia* na knósské tabulce KN Ap 5864.4 a na pylské tabulce PY Ep 539.6; srov. dále mužské jméno *Θῆβαιος* v Hom. II. 8. 120).

Druhá skupina thébských tabulek čítá 19 dokladů, z toho dvě tabulky patří vlastně k prvnímu z obou souborů (Ug 41 a 42) a dalších 17 vytváří zvláštní skupinu tabulek série Of (Of 25–41). Jde o více či méně úplné podlouhlé tabulky s nápisy až ve třech řádcích o celkovém počtu maximálně asi 40 znaků, psané vesměs jedinou písařskou rukou a obsahující — jak lze soudit z častěji použitého ideogramu pro vlnu — záznamy týkající se produkce vlny. Svou textovou strukturou jsou blízké knósské sérii Od a mykénské Oe, jejichž obsahem jsou rovněž záznamy o vlně. Ze zajímavých textů je třeba upozornit na tabulku Of 34, na níž stojí ve vzájemném protikladu slova ne-wa *newa* (neutr. plur.), tj. „nová“, a pa-ra-ja *palaiā*, tj. „stará [vlna]“ (snad „loňská“). Jiným pozoruhodným výrazem je tu několikrát doložené do-de Of 26.2.3, 31.2, 33.1, interpretované jako *dō-de* nebo *dōn-de* < **dōm-de* „do domu“ a nacházející se na tabulkách ve spojení s genitivem vlastního jména osoby. K tomu pak stojí v urditelném protikladu slovní spojení po-ti-ni-ja wo-ko-de Of 36.2 *Potniās woikon-de* „do přibytku (tj. chrámu) Paní“ (tj. Bohyně); tento rozdíl, jak se zdá, ukazuje na možnost mykénského